

Sygn. akt I USK 474/21

POSTANOWIENIE

Dnia 28 czerwca 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Leszek Bielecki

w sprawie z odwołania A. S.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Rybniku
o rentę socjalną,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 28 czerwca 2022 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 7 stycznia 2021 r., sygn. akt III AUa (...),

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza na rzecz radcy prawnego dr D. D. K. od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w (...) kwotę 240 zł (dwieście czterdzieści złotych) podwyższoną o kwotę podatku od towarów i usług, tytułem nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w (...) III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z 7 stycznia 2021 r., III AUa (...), oddalił apelację odwołującego się A. S., od wyroku Sądu Okręgowego w K. z 10 września 2019 r., V U (...), oddalającego jego odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w R. z dnia 19 września 2018 r. odmawiającej przyznania mu prawa do renty socjalnej.

Odwołujący, reprezentowany przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu, zaskarżył skargą kasacyjną powyższy wyrok w całości. Wniósł o przyjęcie skargi do

rozpoznania wskazując na jej oczywistą zasadność, którą upatrywał w niestwierdzeniu przez Sąd drugiej instancji nieważności postępowania toczącego się przed Sądem pierwszej instancji, która zachodziła z powodu zupełnego i całkowitego pozbawienia skarżącego możliwości obrony jego praw. Dodatkowo wskazał na brak zażądania przez Sąd drugiej instancji z urzędu uzupełnienia lub wyjaśnienia opinii biegłych lub zadania dodatkowej opinii oraz na błędną wykładnię art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 27 czerwca 2003 r. o rencie socjalnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie zasługiwała na przyjęcie do merytorycznego rozpoznania.

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4).

Funkcje postępowania kasacyjnego powodują, że wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie powinny koncentrować się na wykazaniu, iż w konkretnej sprawie zachodzą istotne okoliczności przemawiające za interwencją Sądu Najwyższego. Tymczasem, najdalej idący zarzut nieważności postępowania okazał się oczywiście bezpodstawny i chybiony, ponieważ sama okoliczność odmowy przyznania skarżącemu profesjonalnego pełnomocnika nawet przy wskazaniu - w jego ocenie - skomplikowania sprawy nie jest okolicznością, którą można uznać za uzasadniającą wniosek o pozbawieniu go możliwości obrony jego praw. W świetle utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego odmowa ustanowienia dla strony pełnomocnika procesowego z urzędu nie usprawiedliwia zarzutu nieważności postępowania wskutek pozbawienia strony możliwości obrony jej praw, gdyż wniosek ten podlega uwzględnieniu, jeżeli w ocenie sądu udział profesjonalnego pełnomocnika jest potrzebny - art. 117 § 5 k.p.c. (zob. np. wyroki Sądu Najwyższego z: 2 marca 2005 r., III CK 533/04, LEX nr 197647; 12 września 2007 r., I CSK 199/07, LEX nr 461625; 16 kwietnia 2008 r., V CSK 564/07, LEX nr

424339; 18 kwietnia 2008 r., II CSK 636/07, LEX nr 646332 oraz postanowienia z: 15 maja 2007 r., V CSK 37/07, LEX nr 442585; 29 kwietnia 2009 r., II CSK 643/08, LEX nr 610216). Tylko w wyjątkowych sytuacjach nieprzyznanie fachowego pełnomocnika z urzędu może być kwalifikowane jako powodujące nieważność postępowania wskutek pozbawienia strony możliwości obrony jej praw. Dotyczy to przypadków, gdy strona swoim zachowaniem wykazuje nieznajomość reguł postępowania lub nieporadność, prowadzącą do tego, że przy faktycznym lub prawnym skomplikowaniu sprawy nie jest w stanie wykorzystać prawnych możliwości prawidłowego jej prowadzenia (wyroki Sądu Najwyższego z 8 grudnia 2009 r., I UK 195/09, OSNP 2011 nr 13-14, poz. 190 oraz z 12 maja 2010 r., I UK 19/10, LEX nr 603408). W niniejszej sprawie Sąd Najwyższy nie dopatrył się okoliczności uzasadniających tezę o nieznajomości reguł postępowania bądź o nieporadności skarżącego. W konsekwencji nie mogło być mowy o stwierdzeniu nieważności postępowania dotyczących oddalenia przez Sąd pierwszej instancji wniosku o ustanowienie pełnomocnika z urzędu.

Natomiast przy powołaniu się w skardze kasacyjnej na przesłankę przedsądu jaką jest jej oczywista zasadność należy w motywach wniosku zawrzeć wywód prawny wyjaśniający, w czym wyraża się owa oczywistość i przedstawić argumenty na poparcie tego twierdzenia (postanowienia Sądu Najwyższego z 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, LEX nr 198531; z 10 sierpnia 2006 r., V CSK 204/06, LEX nr 421035; z 9 stycznia 2008 r., III PK 70/07, LEX nr 448289; z 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07, LEX nr 448205; z 3 kwietnia 2008 r., II PK 352/07, LEX nr 465859 i z 5 września 2008 r., I CZ 64/08). O ile dla uwzględnienia skargi wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla przyjęcia skargi do rozpoznania niezbędne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego, polegającej na jego oczywistości widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby wchodzenia w szczegóły czy dokonywania pogłębionej analizy tekstu wchodzących w grę przepisów i doszukiwania się ich znaczenia (postanowienia Sądu Najwyższego z 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274; z 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616; z 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107; z 9 maja 2008 r., II PK 11/08, LEX nr 490364; z 21 maja 2008 r., I UK

11/08, LEX nr 491538 i z 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 494134). W judykaturze podkreśla się, że przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (postanowienia Sądu Najwyższego: z 7 stycznia 2003 r., I PK 227/02, OSNP 2004 nr 13, poz. 230; z 11 stycznia 2008 r., I UK 285/07, LEX nr 442743; z 11 kwietnia 2008 r., I UK 46/08, LEX nr 469185 i z 9 czerwca 2008 r., II UK 37/08, LEX nr 494133).

Tymczasem skarżący nie wykazał, że Sąd drugiej instancji dopuścił się oczywistego naruszenia prawa w powyższym rozumieniu, ani że zaskarżony wyrok jest oczywiście wadliwy. Chybiony był ogólnikowy i polemiczny wniosek o jej rzekomo oczywistej zasadności, bo taki wniosek i wada kontestowanego wyroku nie są widoczne od razu i bez potrzeby ponownej szczegółowej weryfikacji zebranego i prawidłowego ocenionego materiału dowodowego, z którego *prima facie* wynika brak całkowitej niezdolności do pracy skarżącego przed 18 rokiem życia lub przed ukończeniem nauki, który nie może oczekiwać dopuszczania kolejnych lub uzupełniających opinii biegłych lekarzy sądowych kolejnych wniosków dowodowych strony tak długo, aż udowodni on korzystną dla siebie tezę i pomija je od momentu dostatecznego wyjaśnienia spornych okoliczności sprawy (por. wyrok Sądu Najwyższego z 19 marca 1997 r., II UKN 45/97, OSNAPiUS 1998 nr 1, poz. 24).

W postępowaniu kasacyjnym miarodajne były ustalenia faktyczne zaskarżonego wyroku, z których wiążąco wynikało (art. 398¹³ § 2 k.p.c.), że zespół biegłych lekarzy specjalistów psychiatry, neurologa i z zakresu chorób wewnętrznych nie uznał niezdolności do pracy skarżącego, która powodowałaby naruszenie sprawności organizmu przez 18. rokiem życia lub w trakcie nauki w szkole.

Tym samym uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie spełniało żadnych wymagań w zakresie zawartości i jakości argumentacji jurydycznej.

Wobec niewykazania przez skarżącego istnienia powołanej przesłanki przedsądu, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. orzekł o odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.